

บทคัดย่อ

ชื่อรายงานการวิจัย : การศึกษาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยภายใน
โรงเรียนและชุมชนโดยรอบ กรณีศึกษา : เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

ชื่อผู้วิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์วินัย หมั่นคติธรรม
อาจารย์กัญพัชร ธนกุลวุฒิ โรจน์

ปีทำการวิจัย : 2560

ชุมชนที่มีโรงเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษา ที่อยู่ในการดูแลและปกครองในเขตพื้นที่ดุสิต กรุงเทพมหานคร มีหลายแห่ง ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนที่น่าสนใจ เพราะเป็นชุมชนที่อยู่ในเมืองชั้นใน มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และมีความหลากหลายในการใช้พื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย สถาบันการศึกษา โรงเรียน วัด พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ ร้านค้า ท่าเรือท่องเที่ยว แหล่งพักอาศัยชุมชนแออัด (สลัม) ฯลฯ ปะปนในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งที่ผ่านมา มีอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ถึงจะไม่มาก แต่ก็ทำลายความน่าเชื่อถือด้านความปลอดภัยของพื้นที่ได้ ทำให้ส่งผลกระทบต่อความมั่นใจถึงความปลอดภัยของผู้คนได้

ในชุดโครงการวิจัยนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อได้รูปแบบของชุมชนที่มีสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีความปลอดภัย ช่วยลดอุบัติเหตุ รวมถึงการนำระบบภูมิศาสตร์และภูมิสารสนเทศมาใช้กับโครงการสำรวจระยะเพื่อสร้างแผนที่จุดเสี่ยงภัยด้านอาชญากรรมในพื้นที่เขตดุสิต จะนำเสนอข้อมูลทางกายภาพของชุมชน ข้อมูลจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนและข้อมูลสัญญาณวิทยาเมืองด้วย Space Syntax เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของสัญญาณวิทยาเมืองและรูปแบบอุบัติเหตุ ในพื้นที่เขตดุสิต ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นการร้อยเรื่องราวของปัญหาอุบัติเหตุในพื้นที่เขตดุสิต ให้สามารถมองเห็นมิติ ความสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของเหตุอุบัติเหตุต่าง ๆ

จากชุดโครงการวิจัยพบว่าข้อมูลจากชุดโครงการย่อยที่ 1 เรื่องแนวทางปรับปรุงอาคารเรียนและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อเพิ่มความปลอดภัยของนักเรียนภายในโรงเรียนและชุมชนโดยรอบ สำหรับโรงเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษา ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้ข้อสรุปถึงแนวทางการปรับปรุงกายภาพของชุมชนและอาคารเรียนดังนี้ 1) ระเบียบอาคารเรียน ควรมีความแข็งแรงและสูงไม่ต่ำกว่า 1.20 ม.และไม่ควรเป็นรั้วทึบทั้งหมด เพื่อให้ครูเห็นความเคลื่อนไหวในยามเกิดเหตุ 2) ประตูหน้าควรเป็นประตูที่มีความแข็งแรงและมีระบบล็อกที่มีมาตรฐาน รวมถึงควรมีเหล็กตัดเพื่อความปลอดภัย 3) แสงสว่างภายในอาคารเรียนบางจุดน้อยเกินไป 4) บริเวณบันไดขึ้นลง ควรเพิ่มวัสดุกันลื่น 5) หลีกเลี้ยงครุภัณฑ์ที่เป็นมุมแหลม ถ้ามีต้องทำให้มน และ 6) เพิ่มกล้อง CCTV ทุกชั้นโดยเฉพาะบริเวณจุดที่เกิดอุบัติเหตุบ่อย ๆ ส่วนโครงการย่อยที่ 2 เรื่อง การหาศักยภาพการแทรกซึมการสัญจรภายในชุมชน จากสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ในเขตดุสิต กรุงเทพฯ โดยใช้โปรแกรม Space Syntax พบว่ากล่าวคือ บริเวณทางเข้าชุมชนวัดเทวราชกุญชรควรให้ความสำคัญกับทางเท้า ไม่ควรมีสิ่งกีดขวางทางเดินเท้าเพื่อเอื้อให้คนเดินเท้าโดยเฉพาะนักเรียน ซึ่งเป็นวัยที่เสี่ยงต่อการเกิดภัยจากอุบัติเหตุได้ง่าย มีการเดินทางสัญจรไป

กลับระหว่างบ้านกับโรงเรียน ซึ่งเป็นกิจวัตรประจำวันของนักเรียน เพื่อเชื่อมโยงจุดเปลี่ยนถ่ายระหว่างทางเดินเท้ากับรถประจำทางบริเวณถนนสามเสน และควรมีการปูพื้นถนนด้วยวัสดุที่เป็นมิตรกับคนเดินเท้าที่ต่างไปจากวัสดุที่ใช้ปูถนนทั่วไป เพื่อให้ผู้ขับขี่ยานพาหนะขนาดเล็กและขนาดใหญ่รับรู้จากผิวสัมผัสของพื้นถนนให้เกิดความระมัดระวังคนเดินเท้าภายในชุมชนมากขึ้น

ผลการวิจัยที่ได้รับนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนากายภาพของชุมชน รวมถึงการควบคุมเส้นทางการสัญจรในเขตดุสิต และปรับปรุงการจัดการพื้นที่ภายในชุมชนให้มีความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียนและประชาชนทั่วไปมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ชุมชน, สภาพแวดล้อมทางกายภาพ, โครงข่ายสัญจรอิสระ